Ert datum:
2026-06-23

Datum:
2026-10-23

Er ref:
S2026/01367

Diarienummer:
UHM-2026-0270

Socialdepartementet
Hälso- och sjukvårdsfrågor
s.remissvar@regeringskansliet.se,
s.sl@regeringskansliet.se.

Remiss av slutbetänkandet Behovsstyrd vård (SOU2026:38)

Sammanfattning

Upphandlingsmyndigheten avstyrker utredningens förslag om att ge myndigheten i särskilt uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten stödja regionernas arbete med att identifiera och minska administrativa hinder som försvårar användningen av upphandlade avtal inom hälso- och sjukvården.

Upphandlingsmyndigheten bedömer att det kommer att krävas en större arbetsinsats för såväl regioner som leverantörer i samtliga delar av inköpsprocessen för att uppnå effekten av en stärkt vårdgaranti.

Inledning

Upphandlingsmyndigheten avgränsar sitt yttrande till det avsnitt av slutbetänkandet som har anknytning till upphandlingsområdet; uppdrag till Upphandlingsmyndigheten och konsekvenserna för regioner i och med förslagen för skärpt vårdgaranti.

Uppdrag till Upphandlingsmyndigheten

Upphandlingsmyndigheten avstyrker utredningens förslag i avsnitt 10.6.1.

Upphandlingsmyndigheten vill tydliggöra att myndighetens uppdrag är att utveckla och stödja den upphandling som genomförs av upphandlande organisationer samt att stödja de leverantörer som deltar i sådan upphandling. Uppdraget innebär att myndigheten ger generell vägledning inom upphandlingsområdet, statsstöd och e-handelsområdet.

Upphandlingsmyndigheten
Adress: Box 1194, SE-171 23 Solna I Besöksadress: Svetsarvägen 10, Solna
Telefon: 08-586 21 700 I E-post: info@uhmynd.se I upphandlingsmyndigheten.se

Det finns flera orsaker till att upphandlade avtal inom hälso- och sjukvården inte används över regiongränserna i större utsträckning än vad som görs i dagsläget, se bilaga 3 i utredningen.[1]

Upphandlingsmyndigheten delar bilden av att det kan finnas hinder för regioner att använda sig av andra regioners avtal. Dessa utmaningar är enligt myndighetens bedömning inte bara av administrativ art utan rimligen även en effekt av exempelvis upphandlingsrättsliga, avtalsrättsliga och kommunalrättsliga frågeställningar. Avtal om vårdtjänster som ingås med privata leverantörer behöver vara formulerade utifrån det lagstadgade ansvar som regionerna har och vårdbehovet som den/de upphandlande regionerna har bedömt finnas i planeringsskedet av upphandlingen. När ett avtal väl är på plats finns det bland annat upphandlingsrättsliga inlåsningseffekter som gör det svårt och ibland omöjligt att utöka avtalets tillämpningsområde, volymer och det går som utgångspunkt inte att lägga till nya avropande organisationer eller beställare. Oaktat upphandlingslagstiftningen går det vidare som utgångspunkt av avtalsrättsliga skäl inte för köparen/beställaren att göra ensidiga ändringar i det ingångna avtalet. Dessutom kan förhandlingsutrymmet vara begränsat och det kan även vara svårt att få till exempel marknadsmässiga priser eller extra volymer om konkurrensen inte finns. Vid en köp-säljsituation mellan regioner (det vill säga i en situation när en privat leverantör inte är involverad) måste också kommunalrätten och upphandlingslagstiftningen med mera beaktas. När man behöver förhålla sig till de olika perspektiven, behoven och reglerna blir detta juridiskt komplex. Vid till exempel olika typer av gemensamma upphandlingar (där flera köpare går ihop i en upphandling) måste härtill frågor som organisering och förvaltning av avtal hanteras. Frågor som kan ta tid att reda ut för att konstruktionerna ska bli ändamålsenliga.

En naturlig part att hålla ihop alla dessa frågor och stötta regionerna skulle enligt Upphandlingsmyndigheten kunna vara Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). SKR är väl införstådd med hur regionerna är organiserade, arbetar, kunskap om vissa avtal mellan regionerna och har även en juridisk rådgivningsfunktion som regionerna kan använda. För Upphandlingsmyndigheten vore däremot ett uppdrag likt det som föreslås främmande utifrån hur myndighetens verksamhet idag ser ut.

I sammanhanget är det relevant att nämna att nästintill likalydandes förslag har presenterats inom ramen för utredningen Behovsstyrd vård (S 2024:05) och promemorian *Förslag på statliga engångsinsatser för att korta väntetider i vården*.[2] Upphandlingsmyndigheten har i sitt remissvar för *Promemorian Rättsliga förutsättningar för en nationell vårdförmedling*, dnr UHM-2025-0231, daterad 2025-09-05 tydligt uttryckt tveksamheter inför den tilltänkta effekten av ett sådant

[1] Bilaga 3 i betänkandet: *Promemoria Förslag på statliga engångsinsatser för att korta väntetider i vården*, (Behovsstyrd vård S 2024:05, s. 34) i avsnitt *Det finns tre huvudsakliga skäl till att avtalen inte används*. Det handlar om ekonomiska skäl, bristande kunskap om vilka avtal som är tillgängliga att nyttja och administrativa hinder som försvårar användningen av upphandlade avtal inom hälso-och sjukvården.

[2] I promemorian *Förslag på statliga engångsinsatser för att korta väntetider i vården* presenterades förslag om att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att stödja regionernas arbete med att identifiera och minska administrativa hinder som försvårar användningen av upphandlade avtal inom hälso- och sjukvården, se avsnitt 3.3 Insatser för att bättre utnyttja befintlig kapacitet och ge fler patienter vård i tid s. 24-25.

förslag, bland annat på grund av att frågan om att nyttja vårdavtal över regiongränser är juridiskt komplex.

Avtal över regiongränserna

I betänkandet föreslås att regionerna bör utforma sina vårdavtal så att de tar hänsyn till vårdbehovet hos både de egna invånarna och invånare i andra regioner, i syfte att underlätta användningen av avtal över regiongränserna.[3]

Upphandlingsmyndigheten vill betona att utveckla avtal för att täcka ett mer nationellt behov i praktiken innebär en väsentlig ökning av svårighetsgrad, tidsåtgång och resursbehov jämfört med avtal som enbart dimensioneras utifrån en enskild regions egna invånare. Att planera för en potentiellt okänd och gränsöverskridande efterfrågan ställer helt nya krav på organisation och avtalsförvaltning.

Utredningen gör dock bedömningen att detta inte innebär några nya åtaganden eller någon ambitionshöjning för regionerna.

Upphandlingsmyndigheten vill i denna del lyfta det som redan framförts tidigare. Avtal över regiongränser är en komplex fråga, såväl juridiskt som organisatoriskt.

[3] Se följande avsnitt i betänkandet Arbetet med förmedling av vård bör utvecklas (10.6.1) Det finns många avtal men de används för lite (6.8.2) förslag på statliga engångsinsatser för att korta väntetider i vården (Bilaga 3)

Generaldirektör Anja Clausin har beslutat i detta ärende. Upphandlingsspecialist Eva-Lena Skoglund har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Sofia Tullberg, avdelningschef Sofia Mårtensson, jurist Therese Olausson samt chefsjurist Helene Molander deltagit.

_____

Anja Clausin

_____

Eva-Lena Skoglund